

Thorne
Pärs Ind.
Göteborg 1930.

Utgivet av Ernst Andersson
1930. Plujingen

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2933 1

"Noen" och hans hundar.

Detta skulle ha hänt på Tim-
byholm i äldre tider. - Man höstade hö.
En man kört ut tidigt på morgonen.
När han läst lasset, la han sig till
på en höstack. När han ligger lite,
kom där ett fruntimmer förbi. Hon
tittade på gubben, men fortsatte. Sen
efter kom två hundar, en röd och svart,
de tittade bort i höst och sprang sen
efter fruntimmeret. En stund efter
kom en ridare och frågade gubben, om

"Noen" och hans
hundar

hade skjutit.

Jägaren skulle ha varit "Norn". Där
hans häst betade, då han var av och påts-
de med mannen, där växte sin yngling.
Det är stor fyrkant, ungefär 10 farnnar i
fyrkant. Jag har själv sett den vid
Timbyholm. Den är alldeles svart och
den vill inte växa någonting.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

2933

Sk.
Färs h.d.
Öred o.m.
1930

Uppr. Runt Andersson
Elyinge

Be: Per Näsström
född 1870 i Finnäs, Malmö

Jätten Finn.

^{byggmästare}
Lund hade gjort upp
ett kontrakt med jätten Finn. Jätten
skulle bygga Lunds domkyrka, men
i stället skulle han ha marmens
hjärteblod. Om marmen kunde
"geda" (gissa) jätterns namn släppte
han att betala något. I sömnen
hade marmen på en uppenbarelse,
att han skulle ta en häst, en hingst,
sätta sig upp på den och inte tygla

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

2933

Jätten Finn

den utan låta den gå vart den ville.
Då hästen stannade, skulle mannen
gå av och lägga sig och sova.

Så gjorde också mannen. När de
kom till Helgonabacken, stannade
hästen. Här steg mannen av och
lade sig. I backen hade jätten sin
kammare. Då hörde mannen hur
där var någon som sjöng:

"Vyssa, vyssa, lided barn.

i ^{far din} maren kommer, Hing Fing himm
med unga drängens hjärteblo
eller sol och måne."

När mannen hade hört detta, tog han hästen och red tillbaka. Nu kunde han tygla hästen. Sen gick han till kyrkan. Då ^{här}gjämn just på att sätta in den sista stenen. Då skrek mannen:

"Hing Fing, sätt den stenen bättre ring."

Sen har kyrkan aldrig blivit riktigt färdig.

(Lagesmannen hade en mycket oklar föreställning om, vem "mannen" var. En gång nämnde han honom leggmästare, en annan gång prins.)

2933

"Fräan" i
Frualid."Fräan" o. Tue"Fräan" i "Fräalid" (Frualid)

I "Fräalid" bodde för
en "skärmma", som kallades för "Fräan". En
man, som hette Tue, hade gått sig i lag
omt henne. Han trodde att det var en
gryttig dam. Men då han märkte, att
det var gale. Han frågade då, på vad vis
han skulle bli fri från henne. Han
skulle så en gröda och skörda den. Under
den tiden skulle hon inte bry sig om
att träffa honom. Han tog då och
sade "ig-agare" (ekollon).

När ungefär ett år hade gått, tyckte "Fräan",
att om kunde Tue ha hunnit att bresta
en gröda, och gick till Tue som bodde i
Vallsjö. När hon kom dit, visade hon
hennes ekskozen, som han sått och som
inte var färdig att skörda på länge ännu.
Så fick "Fräan" låta sig nöja.

När Fräan skulle gå hem till "Fräan" "Fräans" död.
lid "från Vallsjö". blev hon ihjälslagen av
årkan vid Blåsterns huset. (övert s:n).

Skogen som Tue sådde, kallas
än i dag Tuos lund.

(Ffr uppteckningar efter Lied.
kvist, Plantekolman, Harbois, Bengt Åkesson, Tengelsås, Holmby,
m. fl.)

2933

Per "Lustig" och skogsmannen.

Per Lustig och

skogsmannen

När jag tjänte i Västerås,
beräskade man oss en man, som kallades
Per "Lustig", att han hade mött "skogsmannen".
Per var på väg från Säljeröd till Västerås.
När han gick genom skogen såg han skogs-
mannen stå vid ett träd. Han hälsade på honom
så till honom: "God kväll, kristenssonsbror".
Skogsmannen svarade ingenting. Per sa det
en gång ^{lik}, men fick ej heller nu något svar.
När han hälsat för tredje gången, kom det
niskande från skogsmannen: "Jag är inte

2933

din bror, utan jag är från undervärlden".

Men Per "Lustig" gick inte vilse, fast han
mötte skogsmannen; annars brukade de
gåra dit. Men det berodde väl på att han
hållade på.

2933

Sjöhästen

Sjöhästen

När jag bodde i Vressel
(öveds s:n) hände det sörånga gånger,
att sjöhästen — eller bäckhästen är den
sornliga som kallar honom — kom in
i huset, där vi bodde. En annan, som
bodde i samma hus, föres Nitson, steg
upp kl. fyra för att gå ut och se kon.
Då kunde han känna att sjöhästen varit
och liggat hos kon, för både kon och
tacket, som ^{kon} hade på sig var så varma.
Ibland gick sjöhästen upp på loftet

(vinden) och lå' sig kring skorstensröret.
Vi kunde höra, hur dörren skamlade, som
om den starkaste karl, hade rist den,
men när vi såg efter, var där inget.

Detta hände omkr. år 1880, när vi
bodde i Vresset vid Våmbsjön. Vi hade
parken gått eller out av Rå.

2933

Bäckahästen

Spela i kapp med
bäckahästen

Spelet på
mölle-sammen

Bäckahästen.

I möllebäcken i Öst lön
bäckahästen lile. En broder mig, som
var delind, bemärkte honom en natt och
lönjare spela i kapp med honom med sitt
dragspel. Han lärde hur det spelade
och spelade efter. Men så kom han att
tänka på, hur det kunde gå, om det var
bäckahästen som spelade, och höll upp.

På Trydegården var en
vattenmølle, när jag hängde där. En kväll
onade borden länge och la sig inte förrän

2933

kl. 11. Då hörde han hur det spelade
ute från mölledammen. Han steg då upp
och öppnade dörren, men ingenting syntes
dit. När han öppnade, liksom flyttades
spelet längre ut i mölledammen. Då stäng-
de han dörren igen.

Min morfar berättade, att
en länkamästare var hemma och en annan
påg hade ridit på bäckahästen vid
mölledammen i Fryde.

Rida på bäcka-
hästen

2933

Nattramn

Nattramn

Nattrammen hörde jag talas
om, när jag hängte dräng i Pontafra fjörne-
röt. En natt låg jag så och sov i en
halmstäck. Jag hörde då något konstigt
lyd. De gamle sa, att det var nattrammen, jag
hörd. Det var en som tagit livet av sig
själv och som blev gravad ner i ett mark-
skäl. Han fick ej komma ner på jorden,
utan måste hålla sig i luften, ett par
alnar över marken.

2933

Mjölkhare

Mjölkhare

När Rosenkrantzarna
hade Vanstadby sköt man ihjäl en mjölk-
hare för min mormors fars plan. Min
mormors far, Hans Rot — han hade varit
soldat förr — såg att mjölkharen gick
och mjölka hans kor. Han var i lag med Rosen-
krantz och så en dag tog de och sköt ihjäl
haren. Men hela "Kreged" bestod blott
av en fjäskivissär och huvudet av en
"söbeske" av trä.

Skjuta mjölk-
hare

* sked att söba med

2933

Nystan.

Nystan

Drängarna i Schinga-torn
(Ö. Torn vid Lund) gjorde arbete vid Biskopsgården i
Lund. En gång hade de varit efter "brämné"
i Osbyholm. När de kom vid Tappavitt,
där det då var "kru" (krog), böjde de att
äta och de tänkte det var bäst att hålla
där. Då var där ett nystan, som kom pul-
lande in i porten. En som hette Ola Haus-
son, sa då: "La oss komma härifrån,
före ja' så' ett nyste korrorna pullan-
des in i porten." De tag genast

och körde därifrån och när de var komna
åt stället ifrån gården ^{där de hällte} flog askan ner i den
och den brände ner.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
18 ARKIV

2933

2933

Frask och hans svartkonstbok.

Anders Nilsson — Frask kalla-

Frask och han:

Svartkonstbok

des han också eftersom han varit soldat —
hade en svartkonstbok, ja, egentligen
var det ju sjätte mosebok. Han hade ärat
den efter sin far.

När han arbetade som timmer-
man i Mahmö, vaknade han en morgon och
då låg svartkonstboken på hans bröst.
Han gick då till sin syster och sa:
"Du kan vara säker på att far har skjutit,
för när jag vaknade, så låg svart-

2933

konstboken på bröstet på mig." Så var
det också. Hans far hade fått den natten
När jag var vid Hejlsöholm,
träffade jag Trask där. Han sa, att
han aldrig begagnade svartkonstboken,
för han sa, att han inte förstod den och
det behövdes klokskap för att kunna
begagna den boken.

Han försökte göra sig av med boken,
men det inte. Han brände upp den, men
han hade den lika bra igen.

(Trask bodde senare i Hammarlund
(Frsta h:8). Vidare ang. honom se. ^{uppteckningar eft.} Johanna
Frberg, Bröderna, Löberöd.)

2933

Hämspägen

När han botade
Per Håkansson
gris

Hämspägen (Lars Mårtensson)

När jag bodde vid Klostet

hadde jag ett svinn, som blev sjuk. Min
bror, som varit hos Lars Mårtensson väl
hundra gånger för andra, gick dit.

När han kom dit, sa Lars, att "din bror
skulle inte ha gjort det och det". Jag
hadde nämligen släppt ut grisen och han
hadde då lagt sig i salskenet och det var
väl inte bra. Det kunde Lars se väl.

Lars skrev ett recept ö min bror gick och köpte
det och grisen blev bra av det. - Lars tog all-
tid 50 öre för besöket.

Skriv endast på denna sida!

levnalsförh.
2933

Lars slog sig nedan ner i Gäbo där
han köpte en villa. Sedan flyttade han
till Småland. — Han var gift.

Kloge. Lars kallades Lars Martinsson och hä.

En gång skulle länsman Gjö-
stam i Gäbo ha honom till tings.

När länsmannen
skulle ta honom

Han kom ut, skulle hämta honom och hade
fjärdingsmannen och strängen med sig.

Lars klädde sig, sen gick han upp i vagnen.
Då ville ögen inte gå. "Det va' fasselitt
kan ja' va' så tung, att ögen inte kan
gå." Lyckte Lars. Den sist sa länsmann-
mannen till honom: "Åt helvete med
dig!" När Lars kom av satte hästar

na ar, så att man knappt kunde hålla
dem. Sin fick Lars vara i fred för
Länsvorannen. Denne sa', att om det gick
så eller så, på hämta han i alla fall
inte Lars fler gånger.

2933

2933

När professorskan Ask sökte Åsumspägen
i Lund måste ^{söka} Åsumspägen. Hon var
sjuk, men hennes man kunde inte beta
hennes. Hennes piga, som var från
Åsum pådd henne då att söka Åsums-
pägen. "Men hur ska jag kunna resa
dit, utan att min man får reda på det,
sa hun. "Hun som är så bekant med
herrskapet på Boedskloster kan väl fa och
resa dit," tyckte pigan. Hun gjorde
som pigan hade pått henne och fögo och

När professor.
skan Ask
sökte Åsums
pägen.

2933

reste till Fredaklöster. Vid Bjärsjö-
gårds station, var herrskapet busk och
mötte henne med vagn. Han fick
köra driskt till Lars Färm. När hon
kom till honom, skulle hon lämna
vägret, som hon haft om sig, när hon var.
När Lars hade sett detta, sa han:
"Kan inte doktorinnans man bota henne?
Han som är så höglärd". Om fjorton
där skulle hon vara bra igen. Hon
skulle då vara som i ungdomsåren.
När hon kom hem och var bra, onta-
lade hon för sin man att hon varit
hos Lars Färm. Efter fjorton dagar

skulle hon komma igen till Lars.
Då följer professorn med. Då var
hon riktigt bra.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
26 ARKIV

2933

Skulle
Få en hel
Örad bär

Uppd. Kent Andersson
Fryinge
Ber. Per Håkkelin
Född 1840 Frans Skär

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
27 ARKIV

2933

Maran.

Maran

Maran har rislit mig
många gånger, så jag trodde, jag skulle
dö. Hon kom på mig, när jag kom till
denma osten; förut hade jag aldrig varit
besvärat av henne.

Hon kom på mig en gång när jag
en natto gick som nattvaktare på går-
den. Jag fick tag i 'na och slängde
'na på golvet. Det hörtes som om
jag kastat en "kalling". Det
"kvack" och jag hörde hur hon jäm-

2933

rade sig. Att det är riktigt sant, det
är säkert, för jag var lika vaken och
nyfiken, som jag är nu. Ingen ting
syntes, men om jag hade stängt dörren,
som stod öppen, hade jag sen kunnat
se, vem det var, när hon omvand-
lades.

2933

Varulven.

Varulven

Före i världen var här i trakten två mammor som man trodde vare varulvar. Fruntimmer, som var livande, var därför rädda för dem.

De som gick som varulvar hade alltid ituriona händer, därför att de blev slagna så ofta, eftersom de gick på fruntimmer.

De hade blivit så, eftersom moren krypt genom en fölaham. Sådana fölahammar kunde man för se uppresta på stakar.

2933

Kyrkklockan
i Nedra by

Kyrkklockan i Nedra by ("Nära by")

I Öra by (Lingsås by: 8)
stod tornet med klockan i Nedra by, medan
kyrkan var i Öra by. Man hade försäkt
att flytta klockan till Öra by, men man
hade inte kunnat komma över marka-
skälet med den. Men så hade man fått
se på att man skulle föra upp två
kalvar, som ^{skulle} föras bara med mjölk, och
dessa skulle sen dra klockan till Öra
by. Man gjorde så, men en pige släppte
en gång en dräpp vatten i mjölken,

2933

som den ene seer skulle ha. När över-
na var färdiga, skulle de ha klockan till
Öraby. Det gick bra och oxarna drog
klockan ända till markskälet vid
Öraby. Men över markskälet gick den
inte. Då hördes en röst, som sa: "Vattnen
kan inte." Så fick klockan stanna
i Nedraby. När var 13 år gammal, stod
tornet med klockan ännu kvar.

(Angående Nedraby kyrkoruin och klocka
se vidare Flänska folksäminnen 1929 sid. 69-70)

2933

Ö. Kärrstorps kyrkklocka.

I kyrkan i Ö. Kärrstorp
(Färs h:8) skulle en av klokkarna flugit ut
från tornet, när man ringde. Det skulle ha
hänt för länge sen. Den flög ut i ett kärr,
som för låg i dalen norr om kyrkan, men
som nu är uppatlat. De sökte att dra
upp den igen och de hade fått i henne, men
hon gick ifrån den igen.

Ö. Kärrstorps

Kyrkklocka

Skär
Färs
Övel
181930

Mrs. Knut Anderson
Fryings
Knut R. K. Anderson
Född 1840 i Trane, Norge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
33 ARKIV

2933

Rida Staffan (Hörby, 1862)

Rida Staffan

När jag tjänste i
Hörby på Carlshäls gård år 1862, red
vi Staffan där. Vi var en fruston
ryttare - åtta drängar och en sju
pojkar (mårtpojkar o.s.v.)

Den natten voro portarna öppna, så
att man kunde rida in på gårdarna.
Där sjöng man utlofs för husbondens fönster.
Jag var då först borta de:
"God morgon mor och far,
Om i huset hemma har".

Av visan, som de sjöng, minns jag:

"Staffan var en ställdräng,
håll fast i fålen min
han vattna' sina fålar jem

De två de voro vita,
de gjente varandra lika.

De två de voro röda,
de gjente varandra föda.

Den gjente den var appelgrå,
den rider jag själv Staffan på.

2933

2933

För att få bjudning, tror jag, att de sjöng något
så här:

Tyst det braskar,
jag tror far kommer med flaskan

— — — — —
Mor hon rasar
Mor hon skär ett styck av grisen (?)

— — — — — *

pigorna skänka oss "nöder" och äpple.
(Lages mannen åsyftar holigen strafferna:
"Bruden heter Joackim", "Korvman
heter Sara", "Pigan heter Anna . . .")
Ibland fick de så mycket, att de

2933

var nästan fulla, när de kom hem.

Efter vad jag vet, red de ej till
någon bäck, ej heller vattnade de
hästarna på vägen.

* Sagesmannen var mycket tvetsam ang.
dessa strofer.

Skåne
Nå Färs
Sn Örd 2

Yngve Ernst Andersson
Barn P. Håkansson
Född 1840 i Tranås
Sk.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
37 ARKIV

2933

* Sjunga maj:

När jag 1853 hvarde i Van-
stad, sjöng de maj "valbärrättan"

Först hør jag de sjöng:

God afton om ni hemma är.

Maj är välkommen - - -

Sen sjöng de:

All världens skapare av evighet

Hör det vi nu bedje - - -

Sjunga
maj:

2933

För pigan sjöng de:

Nu sätta vi maj i pigans säng,
Hör det vi nu bedje.

Nästa år vi komma igen,
Ätår där en vagga vid pigans säng
Var en allom värdig lund med glädje.

Vi började hos prästen att sjunga.
När han hört sången, tackade han och
gav dem en femma (5 kr). Han brukade
åhöra sången genom det öppna fönstret.
Visan var tryckt.

2933

Pingstgillet

Vanstad omkr.
1853.

Pingstgillet (Vanstad omkr. 1853)

På de ställen, de varit
och sjungit usaj, gick de omkring före
pinget och samlade upp ägg.

Pingstgillet började pingst-
sagens förmiddag. Först bjöts på
kaffe med kakor, sen ordnade de sig
för att gå i Vanstads kyrka. När
de kom hem, fick de middag med
soppa m. m.

Om torsdagen var det frimåndag

2933

Pingstgillet (Ö. Torn, omkr. 1854)

I Schinga - Torn
hade de pingstgille, när jag hjälpte där
(omkr. år 1854). Där var bara ett
gilleslag*. Det året jag var där, var
gillet hos Knut d. vid land-
vägen. Pingstdagen stussade de till
kyrkan, domkyrkan i Lund. I stegen
gick två klarinettspelare. När de
kom fram till kyrkan, ställde dessa
sig vid ingången och blåste, till

Pingstgillet

Ö. Torn omkr.
1854.

2933

metan de andre sågade in i kyrkan.
Det var stadsmusikanter, som de
lejt.

När de kom hem från kyrkan, bjöds på
middag.

Huset höll på till ^{o. med} Annandagens
natt.

Båda dagarna var husbörnerna
bjudna. Fast de var där bara den första
dagen.

* Enl. uppgift av Per Håkansson vid ett annat tillfälle,
funns här 2 gilleslag, det södra laget, de som bodde
vid Kälby o. det norra laget, de som bodde vid Lund-
vägen.